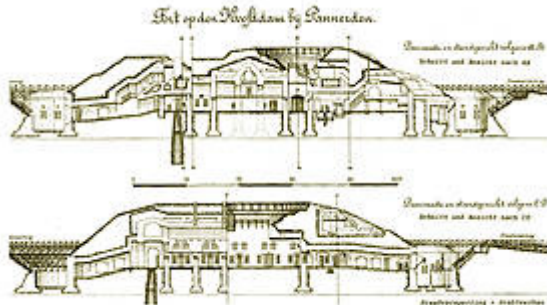

Fort Pannerden

Een 'Fort op den Hoofddam van Pannerden' is in 1819 ontworpen door Kap. Ing. J.C. Ninaber in opdracht van generaal Kraijenhoff, als onderdeel van diens plan voor het Oostelijk front: een fort ter afsluiting van de Rijnarmen. Dit plan kwam niet tot uitvoering en pas in 1860, naar aanleiding van het

rapport van het 'Comité van Defensie', werd het fort in het verdedigingssysteem opgenomen. Bij de begroting van 1863 werden de eerste uitgaven ervoor toegestaan, maar de aanleg werd verscheidene jaren door Waterstaat tegengehouden, vanwege rivierkundige bezwaren. Inmiddels was al aan de eis van een technisch beter splitsingspunt voor waterverdeling en stroomverbetering voldaan, door het leggen van een dam, een zogenaamd 'schephoofd'. Tussen 1869 en 1871 werd Fort Pannerden gebouwd. De aannemer,

Straalman, werd dol van alle wijzigingen en aanpassingen die tijdens de bouw nog moesten worden doorgevoerd. Na oplevering heeft hij hemel en aarde moeten bewegen om de extra kosten die hij gemaakt had vergoed te krijgen.

Pannerden was een zogenaamd sperfort dat bedoeld was om de vijand vanuit het oosten tegen te houden. Anders zou een aanvallend leger via de Waal zo door kunnen trekken richting Vesting Holland, het gebied achter de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Daarnaast moest het fort zien te voorkomen dat het Pannerdens kanaal afgedamd zou kunnen worden, waardoor de Nieuwe Hollandse Waterlinie zonder water zou komen te zitten. Enkele jaren na de bouw bleek het ontwerp van het gebouw door de voortschrijdende wapentechniek reeds achterhaald. Om enigszins tegemoet te komen aan de eisen van de moderne tijd werden er stalen pantserbatterijen op het fort gebouwd. Het fort wordt daarom ook wel aangeduid als pantserfort. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was Nederland neutraal. Het fort was wel in een verhoogde staat van paraatheid gebracht maar er is uiteindelijk geen schot gelost. In 1920 werd het fort ontruimd, het was inmiddels te sterk verouderd.

Fort Pannerden sinds die tijd beheerd door een sergeant, die met zijn gezin bij het fort woonde. Aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog werd het fort de status toebedeeld. Er werden rondom het fort en er in de rivierbatterij. Bij de Duitse inval in Nederland in mei 1940 geen serieuze weerstand te kunnen overmachten. De wapens konden niet zo worden gebruikt dat ze gebruikt een effectieve

Tweede Wereldoorlog van infanteriesteunpunt bunkers gebouwd werd geschut geplaatst. Bij de Duitse inval in bleek het fort echter weerstand te kunnen overmachten. De wapens konden niet zo worden gebruikt dat ze gebruikt een effectieve

Duitsers trokken om het fort heen en gingen het water over buiten het vuurbereik van de Nederlandse troepen. Het fort werd omsingeld door pantservoertuigen en aangevallen met vliegtuigen. De overgave liet niet lang op zich wachten. Op 11 mei gaf men zich over. Op dat moment was het fort de enige positie in de wijde omgeving die nog in Nederlandse handen was.

Tijdens de tweede wereldoorlog werd het fort leeggeplunderd en na de oorlog was Fort Pannerden een welkome bron van bouwmaterialen voor de wederopbouw, en een stortplaats voor puin en munitie. Na 1945 werd er op het fort een radarinstallatie gebouwd. Deze is later weer gesloopt. In 1959 werd het gedeclareerd tot een vestingwerk van 'geen klasse'. En op 1 januari 1988 ging het fort naar Staatsbosbeheer die nog steeds eigenaar is. In 2005 werd het fort alsnog toegevoegd aan de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het fort bleef ongebruikt tot een stichting zich ging inzetten voor een restauratie. Dit initiatief ging echter verloren, en na jaren leeggestaan te hebben werd het gebouw op 12 juni 2000 door een vijftiental mensen gekraakt, die door middel van hun gezamenlijke inspanningen probeerden het fort voor verder verval te behoeden. Ook bood het fort ruimte aan culturele activiteiten en werden er maandelijks rondleidingen gehouden. De gemeente Lingewaard heeft de krakers aangeboden het pand in beheer te nemen, maar niet meer te bewonen. De bewoning is niet in overeenstemming met het bestemmingsplan. De krakers hebben dit voorstel afgewezen. Op

7 november 2006 werd begonnen met de ontruiming van het fort door de Mobiele Eenheid. De gemeente Lingewaard wil het bouwwerk een bestemming als hotel geven. De Mobiele Eenheid had

twee dagen nodig voor de ontruiming en verwijdering van zo'n 25 krakers. Op 25 november 2006 werd het fort wederom ingenomen door 80 à 100 krakers. Het lukte de krakers daarbij de antikraakwacht van twee personen te omzeilen. Ze richtten een blokkade op van caravans op de openbare toegangsweg naar het fort en haalden de toegangsbrug op. In december 2006 komt er een voorlopig einde aan de spanningen wanneer de gemeente Lingewaard, de stichting fort Pannerden en de krakers overeenstemming bereiken. De krakers mogen het fort niet langer bewonen maar wel beheren. Ze gaan rondleidingen verzorgen en het

fort onderhouden. Het is niet meer dan ironisch is dat er zo nu en dan weer wordt gevochten om het bezit van fort Pannerden want daar was het uiteindelijk toch voor gebouwd in 1871.

bron: o.a. Stg. Fort Pannerden